

že učenci ljudskih šol nekoliko vadijo; toda vaditi se je morajo s tem, da poznajo reči; ako ne, se le prazna slama mlati.

Telesno kaznovanje.

Človeški rod se lahko primerja v svoji zgodovini starosti posameznega človeka, in dozdeva se mi, da to ni napčno: tedaj govori se od otročje dobe, od dobe mladenčeve in dorasenega moža pri narodih. Marsikaj je mladenec popustil, česar vaje bil v otročjih letih; in veliko tega, kar si je mladenec od otročjih let prihranil, popustil je v moški starosti. Kdor pozna zgodovino človeškega rodu, pozna pa tudi človeško naravo, in zaničeval ne bo sirovosti človeškega rodu v otročji starosti, ampak spoznal bo, da je tako naravno, in da se ljudstvo tako vede, kakoršno stopnjo omike je doseglo. Pri otrocih pa velja to toliko, da v kakršni starosti so, tako pa tudi mislijo in čutijo; in tako se mora tudi ž njimi ravnati. Telesen človek potrebuje telesnega znamnja, in počutno naravo ganejo le počutne reči.

Kakor dalje pa je človeški rod v svoji omiki že dospel, in kakor dalje bo še dospel, njegovi otroci ne bodo nikdar pametnejši rojeni, in vsak novorejen otrok je divjak, ker po izvirnem grehu so mu hude nagnjenja prirojene. Po odgojenji se sicer otrok ukrotuje, ali, kakor celi svet vé, to ne gre tako hitro spod rok, ker po malem mora otrok tiste stopnje prehoditi, preden do izobraženja pride, ktere je prehodil vesvoljni človeški rod po velikem, in iz telesne narave se razvija le počasi dušna in npravna. Kakor nam zgodbe sv. pisma stare zaveze povedo, pokoril je Bog Izraelce očitno, če so se pregrešili; — za dobre dela obdaroval jih je Bog precej v tem življenju; hudobnemu djanju nasledovala je pa kazen precej za petami. Po bridkih skušnjah zmodrovani, dorastli so Izraelci do moške starosti; nebeški Izveličar obečal ni svojim učencem in nasledovavcom časnih dobrot; zavernil jih je bil na prihodnje življenje, kjer se vse dobro vekomaj plačuje, hudobno pa strahuje.

Kakor tedaj pri narodih, tako se nahaja pri vsakem otroku doba, v kateri se mora na telesu strahovati, čeravno zoper voljo drugih. Kakor pa otrok odraste in pametnejši prihaja,

naj jenja pri njem telesno strahovanje, — poprej pa ne. Telesno pokorjenje si pa otrok nikakor v nečast ne šteje, ker ravno to je njegovi naravi primerjeno. Verno in pobožno ljudstvo je od nekdaj verovalo, pa še dan današnji verjame, da Bog pošilja vojsko, kugo, lakoto, da bi se pregrešni človeški rod spokorjen k Bogu zopet obrnil in ga milosti prosil. Kaže se pa, da Bog današnji svet naj bolj s tem pokori, s čimur se je pregrešil, namreč s krivo popačeno učenostjo.

Skušnja pa uči, da otroci staršev in učnikov zavoljo tega nič manj ne ljubijo in manj ne spoštujejo, če jih našesekajo, da se le to vse iz ljubezni zgodi, pa ne v divji togoti.

Zakaj pa nekteri, večidel taki, ki s peresom ljudstva odgajajo, ali pa slepi starši toliko vpijejo, če slišijo otroke, da zavoljo šibe zdihujejo, pa pravijo, da se otrok s tem osramotuje, da se mu čast jemlje i. t. d.

Od kod pa izhajajo te napčne misli? Tega je krivo:

1. Pomanjkanje vere.

Veliko ljudi, čeravno ne na Slovenskem, je brez pozitivnega kerščanstva, — ne verujejo, da je človek po izvirnim grehu ves popačen, da so mu hude nagnjenja prirojene i. t. d.

Pri takih so otroci zgol nedolžnost; le treba jih je varovati, da med druge popačene ljudi ne pridejo, potem bodo pa gotovo dobri, da se le nekoliko podučijo. Po teh vodilih so se izrejevali otroci v Salemanovem zavodu Schnepfenthal na Saksonskem.

2. Napčna vljudnost (humanität), ki noče spoznati, kar je otrokom v resnici koristno za njihovo časno in večno srečo; pa podtikuje otrokom, če so tepeni, svoje čutila; — svoboda, ki se napčno razumeva, kakor je v zedinjenih ameriških državah, kjer ne sme učenik otrok v šoli nažvižgati, naj že počnejo ž njim, kar hočejo. *) To je pač svoboda, da se Bogu smili. Od tod pa izvirajo tiste goropadne hudodelstva, da še pri nas v stari Evropi nič od njih ne vemo; morije so očitne in kaj navadnega. To je svoboda, ki je naj hujše tri-

*) V neki šoli so pred 3 leti otroci v učitelja metali, kar so imeli pri rokah: bukvice, tablice, svinčnike i. t. d. Učenik pa jih ni smel zato strahovati, ampak pri gosposki je mogel tožiti — svobodne državljane in državljanke. — V neki drugi šoli pred kakim 15. leti je učenik naravoslovja učencu, ki je z orehi po šoli lučal, zausnico dal. — Drugi dan pride njegov brat v šolo, pa učenika vprico učencov ustrelil.

noštvo. In tako dalječ se pa pride, če se svojeglavnost in terdovratnost že pri otrocih ne strahuje. Vojska v Ameriki je nekoliko odkrila amerikanske zadeve, ktere nekteri tolikanj hvalijo.

Šiba ne škoduje otrokom, ampak se njihovi naravi prilega. Če pa ravno ne škoduje, je pa vendar bolje brez nje shajati, če ni ravno potrebna. Mislim pa, da je tudi potrebna, in da to vsaki vidi in lahko spozná. Nočem tukaj od domače hiše govoriti in iz te dokazovati, da se šiba mora včasih rabiti; ampak hočem le dokazovati, kako da je v šoli potrebna. Ker sem tedaj rekel, da je šiba za omiko potrebna, hočem to bolj na tanko pokazati. Dokler je človek v prvem stanu (brez države in vlade), živi tje v en dan, in se ne zmeni za prihodnost, — otrokom se ne odkazuje, kaj naj delajo, in nihče jim ne zapoveduje, kako naj čas mladostni obračajo; tedaj počenjajo to, v kar jih narava žene, in opuščajo, kar se jim ne zljubi. Tukaj ni treba ne šibe, ne palice, ne zopora, ne sramotne klopi; otroci rastejo noter do nebes, če hočejo. Pripelji pa te male divjake med izobražene ljudi, kaj bodo počeli z njimi? Naj poprej bodo prav resno rekli, ti mali divjaki ne smejo rasti kot divjaki; treba jih je dobro odgojiti, pred vsem pa v šolo pošiljati. Sedaj pa pridejo ti otroci od svojih igrač izpod prostega neba v ozko, zatuhlo šolsko izbo. Tukaj se morajo tesno skupaj uvesti, tako, da se eden drugega dotikujejo, in tako vsaki dan po več ur. Kaj pa delajo tukaj? Res da, imenitne reči! Zapomniti si morajo vse čerke od prve do zadnje; morajo roke vaditi, da so gibčne in čerke risati; učiti se morajo šteti in peti; spomin si morajo uterjevati s katekizmom, serce požlahtnovati s kerščanskim naukom. Učenik svojo reč dobro zastopi, otroci pa pazijo, kakor ogleduhi. Ali pa vsi? Kaj še! Taki se pa nič ne nauče. To pa ne gre. Naučiti se morajo vendar kaj. Kaj je storiti? Učenik jih opominja, in pravi: Pazite! Ali to kaj pomaga? To pomaga nekaj časa, dolgo pa ne. Potem pa učenik opominja in zopet opominja enega, dva i. t. d. Kam pa to pride? To bi komaj bilo, da bi učenik neprenehoma opominjeval; kaj bi pa sicer drugega počel? Zavoljo samega opominovanja bi se ne moglo učiti, ne podučevati. Tedaj pa žuga. Toliko časa pomaga to, da se otroci žuganja privadijo; potlej pa že zopet ne pazijo. Ali so pa vsi takšni? Bog vari! le malo je takih; ti so pa večidel naj bolj poredni in zabiti. Ko bi že človek ne hotel,

da bi se ti kaj naučili, pa vendar ne mora terpeti, da bi druge motili, in mora tedej za — šibo prijeti. — Komur se pa to prav ne zdi, naj vendar na noge stopi in pové, kako bi mogli kaznovati. Ali jih bomo zapirali? Kam? — Odkazite jim prostor, da bodo sami sedeli! Ni prostora za to. Pustite jih, da zunaj stojé. Ali zmirom vendar ne smejo zunaj stati, in naj porednejši še tudi tam niso mirni. Naj se pa staršem naroči, da otroke v strah vzamejo. Nekteri jih preveč, nekteri pa premalo tepó, ali pa se še celó za učitelja ne zmenijo, češ meni ni nič mar, kaj otrok v šoli počne. Kaj si pa bodo otroci mislili od takega učenika, ki si pusti nagajati? Kaj tedaj učeniku početi? Doma je znabiti mogoče brez šibe shajati, ker se otroci lahko drugače kaznujejo, p. da se mu kaj odreče, ali pa pri jedi priterga i. t. d. Takih reči pa šola rabiti ne more. Vprašati bi se pa tukaj smelo, ali ni bolje otroka, ki ima večidel kratek spomin, za njegove nerodnosti kratko malo našeskat, kakor pa, da se mu dolgo pridiguje, kar se počasi privadi, ali kakor pravijo, da se mu ušesa ogladijo?

(Dalje prih.)

Nauk v branji v srednjem in višjem razredu ljudskih šol.

(Dalje.)

Da se učenik prepriča, kako učenci to razumejo, kar berejo, naj se z njimi pogovarja od tega, kar so brali, ter naj jih napeljuje, da svoje dušne moči napenjajo in obračajo na berilni zapopadek. Če pa se previdi, da je berilni zapopadek lahko razumljiv, je zadosti eno ali drugo vprašanje, s katerim zavračujemo otroke na zapopadek. Posebno bi rad tukaj spregovoril zoper nekatere navadne vprašanja, ki jih nekteri učitelji ponavljajo pri vsaki vaji, pri vsakem stavku. Postavim: Od koga ali kaj si bral? Od koga je nekaj povedano? Kaj je od njega povedano? Take splošne vprašanja ne spodbujajo, ker ne obračajo otrokove pozornosti na določno reč.

Ravno tako tudi ne spodbuja, ko bi v vsakem stavku po vseh obstojnih delih popraševali. Takšne vprašanja otroci ne poslušajo radi, ker se tukaj le izmota, kar se je že bralo, in se zastran zapopadka nič novega ne pové. Tud tvarine zavoľjo tega bolj djansko ne razumejo. Takšno razkladanje vprašanj